

İslamda qadın və cəmiyyət

Elnarə Abdulova¹

Abstrakt

İslam dinin qadına verdiyi dəyəri, qadının qarşısında olan vəzifələri , ailədə qadının mövqeyi , qadının hüquq və vəzifələri , övlad tərbiyəsində ananın rolu və bu kimi digər məsələlər hər zaman diqqət mərkəzində olmuşdur. Nə qədər müazkirə olunsa da , nə qədər məqalələr və kitablar yazılsa da yenə də dönə-dönə bu mövzuya müraciət olunmuşdur. Xüsusilə cəmiyyətin inkişafında , tərəqqisində qadınların rolunun araşdırılması və müazkirə olunması mühümdür.

Açar kəlmələr: İslam , evlilik , qadın, hüquqlar , mərhəmət, vəzifələr , təbliğat , uğur.

Giriş

Qadın hər zaman cəmiyyətdə önəmli yer tutmuşdur. Qadının qiymətini Qurani Kərimdə Allah Təala vermişdir. Qadın cəmiyyətin ən dəyərli üzvlərindəndir. Qadına olan hörmət , qadına cəmiyyətin verdiyi dəyər onun ən yüksək mərtəbədə olmasına dəlalət edir. Bir cəmiyyət ki , qadına dəyər vermir, qadını alçadır , ondan ancaq müəyyən məqsədlər üçün istifadə edirsə o cəmiyyətin mədəniyyətinin , elminin , uğurunun , yüksəlişin , inkişafının yüksəlməsinə və tərəqqisinə şübhə var. Qadının cəmiyyətdəki mövqeyi haqqında , onun xidmətləri haqqında nə qədər məqalələr , kitablar yazılsa da, araşdırmalar aparılsa da yenə də bu mövzuya tələbat var. Qadın və onun cəmiyyətdəki mövqeyi bu gün də öz aktuallığını saxlamışdır. Bu mövzunun aktual qalmasının və ona müraciətin çox olmasının bir çox səbəbləri vardır. Bu səbəblərin əksəriyyəti qadına qarşı zorakılıq , qadın haqlarının pozulması və bu kimi digər səbəblərdəndir. Ümid edirəm ki , İslam dininin qadına verdiyi dəyər geniş auditoriyalarda insanlara çatdırılacaq və dünyada qadın hüquqlarının pozulması faktları kəskin dərəcədə azalacaqdır.

Qadın qoynunda insanlar yetişdirib cəmiyyətə təqdim edə bilən yeganə varlıqdır ki , onun əməyi sayəsində sağlam bir cəmiyyət , hətta cəmiyyətlər yaranıb son dərəcə yüksək və insani dəyərlərə yönələ bilər.

¹ - İslam araşdırmaları fakültəsinin məzunu, İslam Araşdırmaları İnstitutu, Əl-Mustafa Beynəlxalq Virtual Universiteti, Qum, İran

“Bir gün məni rayonlardan birinə qonaq dəvət etmişdilər. Cümə günü məsciddə xütbə oxumaq üçün minbərə dəvət edildim. Məscidə diqqətimi bir şey çəkmişdi.....

(Məscidin kişilər əyləşən hissəsində gördüm ki , altlarına döşəkcə qoyub oturublar. Qadınlar tərəfə baxdım. Onlar quru yerdə oturmuşdular....)

Minbərə çıxıb dedim:

“Bismilləh...Əziz kişilər, baxıram ki , xanımlar quru yerdə oturublar, siz isə döşəkcə üzərində. Mən sizə hansı Qurandan , hansı Əhli-beytdən , hansı ictimai ədalətdən danışım ? Vəssalamu aleykum və rəhmətullah”- deyib minbərdən düşdüm.”

Ustad Möhsün Qiraəti

Qadın Musa Sədrə görüşmək üçün əlini irəli uzatdı. Musa Sədr isə əlini sinəsinin üzərinə qoyub ona salam verdi. Qadın onu incitmək naminə dedi:

“Qorxdun nəcis olar?”

Musa Sədr dedi:

“Əksinə , paklığını qorumaq istədim...”

Hüseyn Cavid -Qadın

Qadın! Ey sevgili həmşirə, oyan!
Ana! Ey nazlı qadın, qalx! Uyuyan

Çəkmə ah, eylə mükəddər, məhzun,
Ağla göz yaşların axsın, coşsun!

Daima mövtlə həmduş oluyor,
Zillü möhnətlə həmaquş oluyor

Ağla , fəryadını duysun ərlər,
Bəlkə insafa gəlib rəhm edələr.

İştə sıyrılmada həp zülmətlər!..
Ağarır dan yeri, qalx,iştə səhər!..

“Ağla, həp ağla!” dedim, çox yanılsın...
Çınlasın, mövcələnilib yüksəlsin

Oyan, ətrafını seyr et də düşün!
Bütün övladi-vətən iştə bu gün

O səsin qüvvəti, təsiri böyük...
Ağla, ta lərzəyə gəlsin yer, gök

Yalnız səndən umar sədrə şəfa,
Yalnız səndə bular ruha qida.

Bax, bax insan nə qədər aldanıyor?
Hayır, əsla məni sən dinləmə, dur!

Ana övladını bəslər, böyüdür,
Anasız millət, əvət, öksüzdür.

“Ağla, həp ağla!” dedim, çox yanıls.
Ağlamaqdan nə çıxar sanki? Çalış!

Sənin aləmdə vəzifən, hissən
Nə böyük, həm nə ağırdır, bilsən?!

Oluyor işte hüququn pamal,
Çalış, öyrən, ara, bul, haqqını al!

Qadın! Ey sevgili, şəfqətli mələk!
Bu qədər səbrü təhəmmül nə demək?

Pərdeyi-zülmət içindən sıyrıl!
Qəhrəmanlar kimi qovğaya atıl!

O lətafət, o nəcabətlə sana,
Bu əsarət, bu həqarət nə rəva?!

Fəzlü ürfanla mücəhhəz olaraq
Cəhli yıx, qəfləti yax, əczi burax!

Sən nəsen?.. Kəndini bil, zəfi burax!
Həp nəsibinmi sənin sillə, dayaq?

Kimsədən gözləmə yardım əsla;
Yalınız kəndinə kəndin ağla!

Qadının dəyəri

Qadın , Quran və rəvayətlərdə həyat libası , Tanrı neməti və gül budağı kimi gözəl dəyərləndirilmişdir.

Həzrət Əli (ə) oğlu İmam Həsənə (ə) buyurmuşdur:

-“ Qadın qəhrəman yox, xoş ətirli bir güldür.” ²

Deməli , onun solmaması üçün əlimizdən gələni əsirgəməməliyik.

Məhəmməd peyğəmbər (s.ə.a.s.) buyurur:

-“Bir ləyaqətli qadın , min ləyaqətsiz kişidən daha dəyərlidir”. ³

Qadına vəhy olur.

Qurani-Kərim :

“Mələklər dedilər:Ey Məryəm , doğrudan Allah səni seçdi , paklaşdırdı və səni aləmin bütün qadınları ilə fərqləndirdi.” ⁴

Allah Taala Musanın (ə) başına gələnlərlə bağlı Quranda belə buyurur:

-“Biz Musanın anasına (ilham yolu ilə , yaxud rüyada) :”Onu Musanı əmizdir; elə ki ondan ötrü qorxdun , onu dəryaya (Nil çayına) at. (Uşağın suda boğulacağından) qorxma və (ayrılığına da) kədərlənmə . Biz onu sənə qaytaracaq , özünü də (şəriət sahibi olan) peyğəmbərlərdən edəcəyik !- deyə bildirdik.” ⁵

Qadının əcri.

İmam Sadiq (ə):

² Nəhcül-bəlağə, 31-ci məktub

³ Vəsailüş-şiə,c.14,səh.123

⁴ Ali İmran surəsi ayə 42

⁵ Qəsəs surəsi ayə 71

Qadın öz ərinin evini səliqəyə salmaq məqsədilə nəyisə yerbəyer etdikdə , Allah Taala ona Öz nəzərini yetirər. Allah taala rəhmət nəzəri ilə baxdığı heç bəndəyə əzab verməz.

Ümmü Sələmə soruşdu :

“Bütün savablar kişilərə məxsusdur. Yazıq qadınlar üçün nə qalıb ki?”

Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur:

-“Bəli . Qadın , hamilə olduqda , oruc halında gecələri ibadətlə məşğul olan , malı-canı ilə Allah yolunda cihad edən şəxs kimidir. Övladını dünyaya gətirdikdən sonra onun üçün elə bir mükafat nəzərdə tutulmuşdur ki , əzəmət və ehtişamını təsəvvür belə edə bilməzsən. Övladına süd verdiyi zaman onun hər qurtumu müqabilində İsmayıl peyğəmbərin(s) övadlarından birini azad etməsinin savabı qədər savab qazanar. Süd verib qurtardıqdan sonra isə bir mələk onun böyürünə vurur və söyləyər: Həyatına yenidən (günahsız olaraq) başla , çünki bağışlanmışsan. ⁶

Qadın və uğur

Qurani Kərim:

“Aranızda olan subay kişi və ərsiz qadınları əməlisaleh (yaxud evlənmək həddinə çatan) kölə və cariyələrinizi evləndirin. Əgər onlar yoxsuldurlarsa Allah öz lütfü ilə onları dövlətli edər. Allah lütfü , mərhəməti geniş olan və hər şeyi biləndir.” ⁷

Allahın rəsulu buyurur: “Kimə bu dörd şey qismət olsa dünya və axirətin xeyir-bərəkətini qazanar.

1.Gümrah bədən

3.Zikr edən qəlb

2.Zikr edən dil

4.Saleh əməlli həyat yoldaşı.⁸

Allahın Rəsulu buyurur:

“Ruzi həyat yoldaşı və evliliklə birgədir.”⁹

Kişinin xoşbəxtliyindən biri də ləyaqətli həyat yoldaşına sahib olmasıdır.” ¹⁰

İmam Kazım buyurur:

“Xeyir –bərəkətin çoxu qadındadır.” ¹¹

İmam Sadiq buyurur:

“Mömin şəxs üç şey üçün (axirətdə)hesab verməz ; yediyi yemək, geydiyi paltar və ona günahlardan uzaqlaşmaq üçün yardım edən ləyaqətli qadın.” ¹²

⁶ Əmali-Səduq ,səh.496

⁷ Nur surəsi ayə 32

⁸ Müstədrəkül-vəsail c.14,səh.108

⁹ Üsuli-kafi c.5,səh 331

¹⁰ Əl-kafi c.5,səh 327,hədis 4

^{11 11} Vəsailüş-şiə,c.14,səh 11

¹² Əl-kafi c.6,səh.180

Qadın aramlığa səbəb olur

Qurani Kərim:

“Onların (qadınlar) yanında aramlıq tapasınız deyə sizin üçün (mələklərdən , cinlərdən və başqa məxluqlardan deyil) öz cinsinizdən zovcələr yaratması və sizin aranızda (ər –arvadın , yaxud insanların arasında) dostluq əlaqəsi , batini mehr-məhəbbət yaratması onun nişanələrindəndir , həqiqətən , bunda düşünən qövm üçün (Allahın tovhidi , qüdrəti və himətinə dair) nişanələr vardır.” ¹³

Qadınlara sevgi imandadır.

Allahın rəsulu buyurur:

“Ən imanlı insanlar , xoş xasiyyəti olanlar və ailələrinə qarşı ən mehriban olanlardır. Mən sizlərin arasında ailəsi ilə ən mehriban davranan şəxsəm.” ¹⁴

“Möminlər arasında imanını ən kamil olan şəxs onların ən xoş xasiyyətli olanı və ailəsi ilə ən mehriban rəftar edənidir.” ¹⁵

“Bəndənin imanını artdıqca həyat yoldaşına məhəbbəti də çoxalar.” ¹⁶

Peyğəmbərin (s) qızlarına olan sevgisi

Qeys bir gün Məhəmməd Peyğəmbərin (s.) öz qızlarından birini dizinin üstündə əyləşdirdiyini gördü. Dedi:

“Bu qoyun balası nədir ki , onu bu qədər öpürsən?”

Həzrət buyurdu:

“Bu mənim qızımdır.”

Qeys dedi:

“Allaha and olsun ! mənim çox sayda qızım olub , onların hamısını diri-diri torpağa basdırmışam , heç birini bu qədər öpüb , əzizləməmişəm.

Peyğəmbər (s) qəzəblənərək buyurdu:

“Vay olsun sənə! Allah mərhəmət hissini sənin könlündən silib. Allah-taalanın insana bəxş etdiyi ən dəyərli nemətlərin qədir-qiymətini anlamamısan.” ¹⁷

“Fatimə mənim bədənimin bir parçasıdır. Onu sevindirən məni sevindirib və onu qəmləndirən məni qəmləndirib, Fatimə mənim üçün ən əziz şəxsdir” ¹⁸

¹³ Rum surəsi ayə 21

¹⁴ Üyuni-əxbarir-Rza c.2,səh 38.

¹⁵ Sünəni-Tirmizi c5.səh 9

¹⁶ Əl-Cəfəriyyat səh.90

¹⁷ İslam və ərəb mədəniyyəti ,Mürtəcim :Seyyid Haşim Hüseyni səh.501və 503

¹⁸ Biharül Ənvar c 43 səh.23.hədis 17

Ən yaxşı qadın.

Allahın rəsulu (s) buyurur:

“Ümmətimin ən yaxşı qadınları onların ən gözəlləri və ən az mehriyyə tələb edənləridir.”¹⁹

“Dünyanın ən gözəl neməti ləyaqətli qadındır.”²⁰

Cabir ibn Abdullah Ənsari deyir:

“Həzrət Peyğəmbərin (s) hüzurunda əyləşmişdik . Qadınlar haqqında və onların bəzilərinin digərlərinə nisbətən daha üstün olmaları barəsində söhbət edirdik. Allahın elçisi buyurdu :

“Sizə bu haqda danışımı?”

Səhabələr dedilər :

“Bəli.”

Həzrət buyurdu:

“ Sizin qadınlarınızın ən dəyərlisi övlad dünyaya gətirən , mehriban , iffətli , qohum -əqraba yanında hörmət qazanmış,ərinin qarşısında təvazökar və itaətkar olan qadınlardır. Onlar yalnız həyat yoldaşları üçün zinətlənər , başqa kişilərə qarşı etinasız olar , ərinin sözünə baxar , ona tabe olar , xəlvət yerdə özlərini yalnız ona təslim edərlər.”²¹

Həzrət Əli (ə) buyurur:

“Sizin ən yaxşı qadınlarınız beş xislətə nalikdir. Güzəştə getmək və həyat yoldaşına qarşı çox tələbkər olmamaq , yumşaq xasiyyətli olmaq , bağışlamağı bacarmaq , əri əsəbləşdikdə hər hansı bir yolla onun ürəyini almaq , iəi yanında olmadıöi zaman onun heysiyyətini qorumaq. Bu xüsusiyyətləri özündə toplayan qadın Haqq tərəfdarıdır. Qoy Allah –taalanın rəhmətindən məyus olmasın.”²²

İmam Sadiq buyurur:

“Sizin qadınlarınızın ən üstünü ona bir şey əta edən zaman təşəkkür edən , bir şeyi qadağan edən zaman isə etiraz etməyən , razılaşan qadındır.”²³

Nümunəvi qadınlar

Qurani Kərim:

(Ya Peyğəmbər!)Xatırla ki , bir zamanlar mələklər belə demişdilər:

“Ya Məryəm , həqiqətən , Allah səni seçmiş , (eyblərdən) təmizləmiş , (cəmi) aləmlərin (bütün dünyanın) qadınlarından üstün tutmuşdur .”²⁴

Allah iman gətirənlərə isə Fironun zövcəsini (Asiyə binti Məzahimi) misal çəkdi . O zaman o dedi:

¹⁹ Biharül Ənvar c 103.səh 237 hədis 25

²⁰ Kəzül-ümmal hədis 44451

²¹ Müstədrəkül vəsail c 14 səh 161

²² Müstədrəkül vəsail c 14 səh 231

²³ Müstədrəkül vəsail c 14 səh 161

²⁴ Ali İmran surəsi ayə 42

“Ey Rəbbim !Mənim üçün Öz dərgahında –Cənnətdə bir ev tik .
Məni Fironndan və onun əməlindən qurtar . Məni zalım qövmdən xilas et.” -demişdi. ²⁵

Allahın Rəsulu buyurur:

“Kim Xədicə kimi ola bilər?! O hər kəsin mənə qarşı olduğu bir vaxtda iman gətirib , mənə himayədarlıq etdi.” ²⁶

Allah taala dərgahında dörd seçilmiş qadın var: Məryəm, Asiya ,
Xədicə , Fatimə. ²⁷

İslam tarixinin qəhrəman və imanlı xanımları

İslam tarixinin ilk şəhid xanımı –Süməyyə

İslam tarixinin ilk dövrlərində Əmmarın atasını , yəni Süməyyənin əri Yasəri İslamı qəbul etdiyinə görə şəhid edirlər. Onu şəhid edən İslam düşmənlərinin ürəkləri bununla soyumur . Onlar Süməyyəni də hədələyirlər:

-“Əgər Muhəmmədi inkar etməsən , ayaqlarının hər birini bir dəvəyə bağlayıb , iki tərəfə çəkərək səni saqqalayacağıq”. Ancaq bütün vücudu “Allah” – deyən Süməyyəyə onların bu hədə-qorxusu təsir edərdimi?! Elə hey Peyğəmbərin(s.ə.a.s) sözü qulağında cingildəyirdi:

-“Yasərin ailəsi , səbr edin, sizin yeriniz Cənnətdir.”

Nəhayət, qana susamış düşmənlər ona ağır işgəncə verməklə öz qəlblərini yatırtmaq qərarına gəlirlər və onu şəhid edirlər.

Beləliklə, onun adı İslam uğrunda canını qurban verən ilk şəhid xanım kimi tarixin səhifələrinə yazılmış olur.

Heç bir zülmədən , əziyyətdən , min bir məşəqqətdən qorxmayan və heç bir zaman İslam dininin əmr etdiyi yoldan dönməyən bu xanım kimi digər bir neçə xanım qəhrəmanlar vardır ki , onların da adlarını qeyd edərək qısa məlumat vermək istəyirəm .

İndi isə haqqında yazacağım xanım İslam Peyğəmbəri Muhəmməd (s.ə.a.s)-in altı bibisindən biridir.

Səfiyyə xanım Peyğəmbərin əmisi Həzrət Həmzə ilə eyni ata-anadan doğulmuşdur. Atası Əbdülmütəllib , anısı isə Hələ ibni Vəhəbdir. Cahillik dövründə Haris ibni Hərbə ilə ailə qurmuşdur və bu nığahdan bir oğlu dünyaya gəlmişdi. Həyat yoldaşı Harisin vəfatından sonra Həzrət Xədicənin qardaşı , Əvvam ibni Xuveylidlə ailə qurur. Bu evlilikdən onun üç oğlu dünyaya gəlir. Oğullarının adı Zubeyr , Saib və Əbdülqədədir. Bu uşaqların ən məhşuru Zubeyr ibni Əvvamdır.

Səfiyyə qardaşı oğlu Muhəmmədi (s.ə.a.s) çox istəyirdi. Hələ uşaqlıqdan ona qayğı bəsləyirdi. Atasının yoxluğunu hiss etdirməmək üçün əlindən gələn fədakarlığı edərdi.

²⁵ Təhrim surəsi ayə 11

²⁶ Səfinəti –biharül-ənvār c 1 səh 36

²⁷ Biharül-ənvār c 43

Aradan uzun illər keçir , böyük sevgi göstərdiyi Muhəmməd (s.ə.a.s) Allahın seçdiyi sonuncu nəbi olur və İslam dinini əvvəl gündən gizli təbliğ etməyə başlayır. Nəhayət Qurani –Kərimin Şura surəsinin 114,115-ci ayələrinin hökmünə əsasən Peyğəmbər qohumlarını bir ünvana toplayır. Ayədə belə deyilir:

-“Əvvəl ən yaxın qohumlarına tövsiyə et. Sənə inanan möminlərə mərhəmət qanadını endir (onlarla yaxşı davran)” .

İslam dinini qohumlarına təbliğ etdikdən sonra Səfiyyə xanım və oğlu Zubeyr İslam dinini qəbul etdilər və Peyğəmbərə (s.ə.a.s) qoşuldular. Səfiyyə xanım çox çalışdı ki , qardaşı Əbu Ləhəb də İslam dinini qəbul etsin. Lakin əmisi Əbu Ləhəbin Muhəmmədə (s.ə.a.s.) olan kin-küdurəti həddini aşmışdı. O, müsəlmanlara əzab verir , onların keçdikləri yollara tikan səpir , hətta təhqirini belə açıq –aşkar etməkdən çəkinmir, yeri gələndə zor tətbiq edirdi. Səfiyyə xanım hər zaman Allah rəsulunu qorumağa çalışırdı. Bir gün eşitdi ki , Əbu Ləhəb onu narahat edir. Oraya gəldi və dedi:

-“Əbu Ləhəb! Qardaşım oğlunu və onun dinini köməksiz köməksiz qoymaq sənə yaraşır mı ? Kitab əhlinin alimləri Əbdülmütəllibin soyundan bir peyğəmbər dünyaya gələcəyini bilmirdilərmə ? Bu sənə qardaşın oğludur .”

Onun yanıqlı sözləri Əbu Ləhəbə təsir etsə də o, qürur və təəssübkeşliyindən dönmədi və bacısına belə söylədi :

-“Qadınların sözü həmişə kişilərə ayaq bağıdır.”

Bu sözlərdən sonra Səfiyyə xanım məyus halda oradan ayrıldı.

Qardaşını yola gətirə bilməsə də oğlu Zubeyr ibni Əvvam bir islamçı kimi yetişdirməkdə Səfiyyə xanımın səyləri boşa getmədi. Bir sıra mənbələrdə Zubeyr Peyğəmbərin hər zaman yanında olduğu göstərilir hətta onun Cənnət əhli olmasını iddia edirlər. Lakin tarixə nəzər saldıqda görürük ki , Cəməl müharibəsində onun Həzrət Əliyə (ə) qarşı olması , beyəti pozması ağır və bağışlanılmaz hallardandır.

Səfiyyə xanım heç bir zaman Allah rəsulu və Əhli-beytin yolundan dönmədi. Müşriklərin zülmündən sonra oğlu Zubeyr ilə birgə Məkkədən Mədinəyə köçdü. İslam dini uğrunda malı və canı ilə hər zaman mübarizə apardı. O, İslam tarixində hərbdə olan ilk qadın idi. Həzrət Muhəmməd (s.ə.a.s.) Uhud müharibəsində olan zaman qadın və uşaqları bir yerə toplayıb Mədinədə təhlükəsiz bir ev sayılan Həsən ibni Sabitin evinə apardı. Bu kişi yaşlı və şikəst olduğu üçün müharibədə iştirak etmirdi. Səfiyyə xanım nəql edirdi :

-“ Mən qadın və uşaqlardan bir dəstə ilə çadırdə oturmuşdum. Həsən də bizimlə idi. O gün döyüş uzun çəkdi. Bizimlə Allahın rəsulu arasında o qədər məsafə vardı ki , əgər düşmən bizə gecə hücum etsəydi bizi düşməndən müdafiə etməyə gələ bilməzdilər. Biz xeymədə olanda yəhudi kişi xeyməyə yaxınlaşdı. Həsənə dedim:

-“Bu kişinin bizi qətlə yetirəcəyini hiss edirəm , qalx və bu kişini burdan uzaqlaşdır.

Həsən ibni Sabit dedi :

-”Əbdülmütəllibin qızı, Allah bilir ki , mən onun yanına gedənə qədər qüvvətim olsaydı Allah rəsuluna Uhud döyüşündə kömək edərdim”.

Səfiyyə xanım Həsənin bu sözlərindən sonra cuşa gələrək ayağa qalxdı və qərara gəldi ki , düşmənin həmləsini özü dəf etsin. Silahsız olmasına baxmayaraq bu barədə qərarı tez verərək xeymənin sütununu silah kimi əlinə aldı və düşməyə hücum etdi . Səfiyyə xanım yəhudini qətl edənə kimi onunla döyüştü. Səfiyyə xanım İslam tarixinin qızıl səhifələrinə düşməni qətlə yetirən ilk cəsur xanım olaraq adını yazdırdı.

Yəhudini öldürdükdən sonra o , döyüş meydanına nəzər yetirdi. Müsəlmanlar çox təlaşlı idilər. Hətta müharibədən məğlubiyyət xəbərləri gəlməyə başladı. Nəhayət o, qardaşı oğlunun başına gələ biləcək ağır hadisənin təhlükəsindən qorxuya düşərək bir neçə qadınla Ühud meydanına gəldi. Qardaşı oğlunun sağ olması , qardaşı Həməzinin şəhid olmasını eşitdi. Qardaşını görməyə tələsdı. Bundan xəbər tutan Peyğəmbər (s.ə.a.s) Zubeyrə buyurdu:

-“Ananın qarşısını kəs!”

Zubeyr Peyğəmbərin(s.ə.a.s) əmrinə itaət edərək anasını döyüş meydanına girməkdən çəkındirdi. Qəlbi parçalanın Səfiyyə xanım dedi:

-“Məni qardaşımla onun bədəninin tikə-tikə doğrandığı üçün görüşməyə qoymursunuzsa bu islam yolunda kiçik birşeydir. Mən bu hadisə ilə razılaşmışam. Mən buna səbr edərim və bunu Allah dərgahında hesaba gətirəcəyəm.” Bundan sonra o , Həzrəti Muhəmmədi (s.ə.a.s.) gördü və ondan soruşdu:

-“Ya Rəsulullah , atamın oğlu Həməzə haradadır?” Peyğəmbər ona cavabında buyurdu:

-“O , şəhidlər arasındadır.” Səfiyyə xanım irəli gəldi, qardaşının parçalanmış bədənini gördü və ağladı. Peyğəmbər (s.ə.a.s.) də ona qoşulub ağladı. Sonra Peyğəmbər (s.ə.a.s.) iki əlini Həməzinin sinəsinə qoyub onun üçün dua etdi.

Səfiyyə xanım mətanət və qəhrəmanlığı ilə yanaşı şairəliyi ilə də tanınmışdır. Rəsuli Əkrəm (s.ə.a.s.) dünyadan köçdükdən sonra onun üçün söylədiyi mərsiyələr məşhurdur. Onlardan birinin məzmunu belədir.

“Ey Allahın Rəsulu (s.ə.a.s.) , sən bizim ümid dayacağımızdın. Bizə qarşı daima yaxşılıq edərdin.

Allahın Rəsuluna (s.ə.a.s.) atam , anam ,öz nəfsim fədadır. İnsanların Rəbbi səni bizə buraxsaydı xəşbəxt olardıq. Amma Allaha can fədadır . Allahın salamı olsun sənə ya Rəsulullah(s.ə.a.s.).

Bu xanım Peyğəmbərdən (s.ə.a.s.) sonra on il yaşadı . Hicrətin iyirminci (Miladi 640) ilində 73 yaşında Ömər ibni Xəttabın xilafəti zamanında vəfat etdi. Mədinədə ,Bəqi məzarlığında dəfn olundu.

Təsadüfi deyildir ki , Əmmar Yasirin anası Süməyyə xanımın düşmənlərin ən ağır işğəncələrinə dözərək əqidisindən , ianmından

dönməmiş , elə buna görə də müşriklər tərəfindən amansızlıqla qətlə yetirilmişdi. Belə ki , o , İslam dünyasının ilk şəhidi sayılır.

Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) dövründə müharibələrdə döyüşçülərə qulluq edən , onların qayğısına qalan müsəlman qadınlar bundan əlavə hətta ən çətin anlarda da döyüş meydanına atılaraq qəhrəmancasına vuruşmuşlar. Ümmü Amir ləqəbli Nəsibənin Ühüd döyüşündə , Həmzənin bacısı Səfiyyə xanımın Xəndək müharibəsində düşməne qarşı vuruşaraq göstərdiyi rəşadətlər üçün Peyğəmbərimizin (s.ə.a.s.) onlar behişt vəd etməsi də buna misal ola bilər.

Mövzunun bu məqamında Səfiyyə xanımdan başqa bir neçə qəhrəman xanımlar da vardır ki , onların adını çəkərək həyatına qısa nəzərə salaq.

1. Lubəynə xanım bəni-Muməl tayfasının kənizi idi. Ömər ibn Xəttab, İslamı qəbul etməmişdən əvvəl ona çox işgəncə verərdi. Lakin bu qadın heç vaxt təslim olmayıb və İslam dinindən dönməyib.

2.Zinnirə xanım bəni-Məxzun tayfasından idi . Əbu Cəhl müsəlman olduğuna görə ona əziyyətlər versə də onu əqidəsindən döndərə bilməyib.

3.Nəhdiyyə bəni-Nəhd tayfasının kənizi idi. Nəhdiyyə İslamı qəbul etdiyinə görə öz xanımının işgəncələrinə məruz qalsa da öz əqidəsindən dönməyib. Nəhdiyyə xanımın kəznizi olduğu xanım bəni-Əbuddar qəbiləsindən idi.

4. Xənsa bəni –Səlim tayfasından idi. Onun təbliği nəticəsində bütün qəbiləsi İslam dinini qəbul etmişdi. Bəzən Xənsa özünün şəir və şüarları ilə müsəlmanları kafirlərin əleyhinə qaldırırdı. Bütün bu etdikləri ilə kifayətlənməyən Xənsa xanım Qadisiyyə döyüşündə oğlanlarının dördünü də döyüş meydanına göndərmiş və dördü də bu döyüşdə şəhid olmuşdur.

5.Ümmü Ziyad Əşcəyyə Xeybər döyüşündə iştirak etmiş beş qadımdan biridir. Peyğəmbər (s.ə.a.s.) onların gəlişinin səbəbini soruşduqda onların cavabı belə olmuşdu:

-“Yaralılara tibbi yardım göstərməklə sizə kömək etmək istəyirik.”

Peyğəmbər (s.ə.a.s.) onların qalıb yardım etmələrinə icazə vermişdi.

İslam tarixinin qəhrəman xanımlarından biri də Cabir ibn Həkimin qızı Qəziyyə kimi tanınan Ümmü Şərik Əsəd idi. O, Qureyş tayfasının bəni Amir qəbiləsindən idi. İslamın ilk dövrlərində müsəlman olan bu xanım , bütün bacarığı ilə dinin təbliği üçün çalışmışdı . O,gizlin və aşkarda insanları-xüsusən də xanımları İslama dəvət etdiyi üçün ağır işgəncələrə məruz qalıb. Hətta bir dəfə onu palansız dəvəyə mindirib üç gün ac-susuz vəziyyətdə saxlayıb , sonra isə əl-ayağını bağlayıb qızmar günəş altında yolun üstünə atıblar. Əgər Allahın lütf və mərhəməti olmasaydı şübhəsiz o , tələf olardı.

Bir neçə şücaətli xanımın adını çəkdikdən sonra istərdim ki , birlikdə Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) kənizi Ümmü Əymənin həyatına qısa nəzər salaq.

Bu xanımın adı Bərkə idi. Bərkə xanım həm də şəhid vermiş analardan biridir. Həzrət Peyğəmbər (s.ə.a.s.) onu kənizlikdən azad edərək Übeydə Xəzrəci ilə evləndirmiş və onların bu izdivacından Əymən adlı oğlu dünyaya gəlmişdi.

Ümmü Əymənin əri vəfat etdikdən bir müddət sonra Peyğəmbər (s.ə.a.s.) onu Zeyd ibn Haris ilə evləndirmiş və bu izdivacdən da Üsamə adlı oğlu dünyaya gəlmişdi. Ümmü Əymən çox qoşaq və şücaətli bir xanım idi. O , yaralıları tibbi yardım göstərmək üçün Ühüd döyüşündə iştirak etmiş və döyüşün qızgın anında bir dəstə müsəlmanın fərariliyini görəndə ovcunu torpaqla doldurub onların üzünə ataraq demişdi:

-“Kişi döyüşdən qaçmaz. Siz arvad kimi hərəkət edirsinizsə , gedin arvad cəhrəsi arxasında da oturun. Vay olsun sizə!”Ümmü Əymən bununla da kifayətlənməyib , əlinə qılınc alaraq İslam və Peyğəmbərimizin (s.ə.a.s.) müdafiəsinə qalxmışdı.

Onun fəziləti , cəsurluğu barəsində çox yazmaq olar. Ümmü Əymən Rəsuləllahdan (s.ə.a.s.) sonra da əqidəsində möhkəm qalmış və həmişə Həzrəti Fatimeyi Zəhra (s.ə.) və onun ailəsi ilə birgə olmuşdu. Bu fəzilətli xanım haqqında bunu demək kifayət edir ki ,onun oğlu Əymən Hüneyn döyüşündə misli görünməmiş qəhrəmanlıq göstərərək şəhid olmuş , digər oğlu Usamə isə hələ 17-20 yaşlarında ikən sərkərdə məqamına kimi yüksəlmişdi.

İslam tarixində ağır döyüşlərdən biri də Ühü döyüşüdür. Bu döyüdə Mədinə müsəlmanlarının bir çoxu şəhid vermişdir. Maraqlıdır ki , xanımlar öz övladlarının , ərlərinin və qardaşlarının halını xəbər almazdan öncə , Peyğəmbərin(s.ə.a.s.) halını soruşurdular.

Qeysin qızı Suda da belə xanımlardan biri idi. Ühüd döyüşündə o, övladlarının şahid olduqlarını bilsə də , onlar haqqında xəbər almazdan öncə soruşdu :

-“ Peyğəmbərdən (s.ə.a.s.) nə xəbər var?”

-“Peyğəmbər (s.ə.a.s.) sağdır.”

Suda dərhal özünü Peyğəmbərə (s.ə.a.s.) çatdırdı. Sağ-salamat olduğunu görəndə dedi:

-“Başıma gələn müsibətlər mənə asanlaşdı. Təki siz sağ-salamat olasınız , daha heç bir qədim yoxdur.”

Bu möhkəm iradəli xanım döyüş meydanından oğlanlarının cənazəsini tapıb dəvənin belinə yükləyərək Mədinəyə tərəf yollanarkən yolda rastlaşdığı insanlar ondan Peyğəmbəri (s.ə.a.s.) soruşduqda cavab verdi:

-“Peyğəmbər (s.ə.a.s.) sağ-salamatdır.

İslam tarixinin qəhrəman xanımları haqqında danışdıqdan sonra düşünürəm ki , İslam dininin yaşamasında çox önəmli mövqeyə sahib olan Kərbəla hadisəsi haqqında və bu hadisəni bizə çatdıran qəhrəman xanımlar

haqqında məlumat verəm. Xüsusən də məqaləni Səfər ayında yazıramsa Kərbəla hadisəsinə toxunmağı özümə borc bilirəm.

Kərbəla qadınları

Bəzən sual verirlər ki , İmam Hüseyn (ə) tutduğu yolda şəhid olacağını , ailəsinin , qadın və uşaqlarının düşmən qoşununa əsir düşəcəyini və yüzlərlə əzablara qatlanacağını bilirdisə ,bəs nəyə görə onları özü ilə apardı?

Bu sualın cavabını belə bəyan edirik.

1.İmam Hüseyn (ə) Yezidin cinayətkar və qəddar olduğunu bildiyi üçün öz ailəsini Mədinədə başsız qoymağa qorxdı. Ona görə ki , bu despot hökumət qadın və uşaqları girov götürüb İmamı(ə) öz hədəfindən saxlaya bilərdi. Yezidin qarşısına qoyduğu məqsəd Hüseyn ibni Əlidən (ə) hər bir yolla olursa –olsun beyət almaq idi. Hətta əgər bu iş İmamın (ə) arvad-uşağını girov götürüb zindana salmaqla belə mümkün olsaydı edərdi.

O zaman Mədinənin hakimi Vəlid ibn Utbə idi . Vəlid özü azacıq mülayim insan olsa da onun ətrafında olan Mərvan kimi canavarlar onu hər bir çirkinliyə vadar edirdilər. Elə imamın (ə) qiyamı ərəfələrində Əhli-beytə (ə) düşmənçilikdə məşhur olan Əmr ibn Səid Mədinə şəhərinə hakim təyin olundu. O İmam Hüseynin (ə) şəhadət xəbərini eşitdikdə sevincindən bayram etdi. Xalqa İmam Hüseynə (ə) əzadarlıq saxladığına görə belə müraciət etdi:

“Siz gərək yalnız Osman üçün ağlayıb ona əza saxlayasınız.Hüseyn ibni Əliyə (ə) yas tutmaq əbəs bir işdir.”²⁸

Hətta o , İmamın (ə) şəhadətindən sonra göstəriş verdi ki , Bəni – haşimə aid olan evləri xarabalığa çevirsinlər.²⁹

Təbiidir ki , İmam Hüseyn (ə) belə bir şəxsin hakim olduğu şəhərdə ailəsini başsız qoyub hökumətin əleyhinə qiyam etmək üçün oranı tərk edə bilməzdi. Elə bunun üçün də İmam (ə) məcbur qalıb ona yaxın olan bütün qadın və uşaqları özü ilə apardı.

2.İmam Hüseynin (ə) ailəsini özü ilə aparmasının və onları Peyğəmbər (s.ə.a.s.) şəhəri sayılan Mədinədə qoymamasının mənası budur ki , Hüseyn ibni Əli (ə) bu hökumətin namuslu olmasına inanmır və Yezid kimi ləyaqətsiz adamın hakimiyyət etdiyi dövlətdən hər bir iyrənc iş gözləyir.

İmamın (ə) bu hərəkəti siyasi və ictimai baxımdan Yezidin dövlətinə böyük zərbə sayılırdı. Ona görə ki , İmamın (ə) bu işi ilə hamının zəhninə belə bir sual gələcəkdi ki , nəyə görə Hüsün ibni Əli (ə) belə bir ağır səfərə qadın və uşaqlarını da özü ilə apardı? Məgər Peyğəmbər (s.ə.a.s.) balası bu dövlətə öz qadın və uşaqlarını belə etibar edə bilmir.

3.Bəzi rəvayətlərə görə İmamın (ə) ailəsinin özü ilə aparması Tanrı istəyi ilə həyata keçdi. Uca Allah o həzrətin zalım hökumətə qarşı mübarizəyə qalxıb bu müqəddəs yolda şəhid olmasını və bu yolda ən əzizlərinin , bacısının , həyat yoldaşının , oğul-qızlarının və başqa

²⁸ Müqərrəm , Məqtəlül –Hüseyn (ə) səh 334

²⁹ Həmin mənbə səh 335

sevdiklərinin onun kənarında bütün müsibətlərə qatlanmasını istəmişdir. İmam Hüseyin (ə) Tanrının hər bir istəyinə əməl etdiyi kimi bu istəyinə də yüksək səviyyədə əməl edib bütün əhli-beytini hətta yeni doğulmuş körpəsini də özü ilə mübariz yoluna apardı.

4.Hər bir qiyamın iki əsas ünsürə ehtiyacı vardır ki , o ünsürlər bu qiyamın yaranması və əbədi yaşamasında böyük rol oynayırlar. O ünsürlərin biri fədakarlıq , şəhadət , digəri isə təbliğat və qiyamın fəlsəfəsini cəmiyyətə çatdırmaqdır. Birinci ünsür qiyamın vücuda gəlməsi üçün bə qədər əhəmiyyət daşıyırsa , digər ünsür də bu qiyamın tarixdə yazılıb bəşəriyyətə necə çatdırılmasında o qədər əhəmiyyət daşıyır.

Kərbəla hadisəsindən sonra əsir düşmüş qadınlar xüsusilə də Həzrət Zeynəb (s.ə) bu qiyamın fəlsəfəsini , Bəni-Üməyyənin törətdikləri cinayətləri , Kufə əhlinin imamı (ə) tək qoymalarını və bu kimi mühüm hadisələri insanlara çatdırdılar. Əgər onlar bu hadisəni təbliğ edib başqalarına çatdırmasaydılar , şübhəsiz hakimiyyətdə oturanlar İmam Hüseyini (ə) üsyankar tanıtdırmaqla onun bütün hədəflərini aradan aparacqdılar. Bu da qadınların Kərbəla hadisəsinin yaşamasında nə qədər böyük rol oynadıqlarını bildirir.

Deməli , İmam Hüseyinin (ə) qadınları özü ilə aparmasında olan əsas məqsədlərdən biri də şəhadətindən sonra bu hadisənin fəlsəfəsinin onlar tərəfindən xalqa çatdırılması olmuşdur.

Xatırladaq ki , qeyd etdiyimiz bütün cavablar söylənilən sualın düzgün cavabı sayılır. Yəni , İmam Hüseyinin (ə) ailəsini özü ilə birgə aparmaqda məqsədi onların hökumət tərəfindən girov götürülməməsi , bu hökumətin qeyrətsiz olmasını sübut etmək , Tanrı istəyini yerinə yetirmək və Kərbəla hadisəsindən sonra onun fəlsəfəsinin xalqda olduğu kimi çatdırılmasını təmin etmək olmuşdur.

Qadınların rövzəsi.

İmam Hüseyinin (ə) şəhadətindən sonra o Həzrətin mübarək bədəni üstə at çapmağa başladılar. İmamın öz atı çadırlara tərəf yollandı. Çadırlarda yas tutan xanımlar atın kişnəmə səsinə çölə çıxdılar. Sahibsiz atın İmam Hüseyinə (ə) məxsus olduğunu görən xanımlar o Həzrətin şəhid olmasını başa düşdülər. Bu zaman düşmən əsgərlərindən biri fəryad edərək dedi:

“Hüseyn öldürüldü.”

Qadınlar bu sözü eşitdikə hönkürtü ilə ağlamağa başladılar. Onların nalə səsi göylərə ucaldı. Ömər Sədin vicdansız qoşunu isə yaxınlarını itimiş xanımların yas tutduqları çadırlara hücum etdilər. ³⁰ Onlar qadınlara şallaq vuraraq qulaq və boyunlarında olan qızıl əşyaları vəhşiliklə qırıb qarət etdilər. İş o yerə yetişdi ki , Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) nəvələrinin başındakı çadraları da götürdülər. Sonra onları döyə-döyə ayaqyalın Şama tərəf

³⁰ Həzrət İmam Hüseyinin (ə) yaşayışı səh 221

apardılar. Nizələrdə şəhidlərin kəsilmiş başlarını görən xanımlar yol boyu ağlaya-ağlaya rövzə oxdular.³¹

Qadınların sücaəti.

Məhəmməd peyğəmbərin (s.ə.a.s.) gəlişi ilə cəmiyyətdə tam insani hüquqlu şəxsiyyətə çevrilən qadınlar daim İslam dininin inkişafı və müdafiəsi yolunda özünəməxsusu əhəmiyyətli rol oynayaraq böyük nüfuz qüvvəsinə malik olmuşlar. Biz İslam tarixini diqqətlə izlədikdə bu dinin yarandığı gündən etibarən Həzrət Xədicə (s.ə.) kimi namuslu, cəsur qadınların tərəfindən maddi və mənəvi cəhətdən mühafizə olunaraq, dəstəkləndiyinin şahidi oluruq. O, bütün var-dövlətini İslam dinin qorunması və inkişafı yolunda xərcləməklə yanaşı sevimli Peyğəmbərimizi (s.ə.a.s.) ən böhranlı vaxtlarda belə tərk etmədi. Böyük mal-mülkə sahib zəngin bir xanım olan Xədicənin (s.ə.) bütün sərvətini İslam yolunda sərf edərək, sonda isə müşriklərin yaratdığı iqtisai blokadanın nəticəsində aclıq ucbatından dünyasını dəyişməsi də qadın fədakarlığının möhtəşəm nümunəsidir.³²

Həmçinin Xanım Fatimə (s.ə) kimi dəyərli xanımların atasının və yaxınlarının qürbətinə, ayrılığına dözməklə bərabər, İslam yolunda öz Vətənindən belə köçüb yad şəhərlərə hicrət etməsi onun simasında müsəlman qadının əzmindən xəbər verir.³³

Müsəlman xanımlar öz atalarını, qardaşlarını, ərlərini və övladlarını Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) düşmənlərilə mübarizəyə həvəsləndirməklə birgə, onların şəhid olduğunu eşitdikdə də, daim qürur hissi ilə yüksək səbir və dözümlü nümayiş etdirmişlər. Ühüd döyüşündə qardaşının, dayısının və ərinin şəhid olduğunu eşidən Himnə binti Cəhişin vüqarla “hamımız Allah tərəfindən yaranmışıq və hamımız ona doğru geri dönəcəyik”-deyə söyləməsi müsəlman qadının hər şeyə qadir olduğuna bir nümunədir.³⁴

Kərbəla qiyamının inkişaf tarixini və hadisələrin məntiqi ardıcılıqla gedişini izlədikdə onun hər ləhzəsində ləyaqətli müsəlman xanımının da öz rolu olduğunu anlayırıq. Belə ki, biz İslam tarixi boyunca seyr etdiyimiz nümunəvi qadına xas olan xislətləri Kərbəla qiyamında adı səslənən hər bir qadında kamil şəkildə görürük.

Qiyamın əvvəlindən etibarən bir çox müsəlman qadınlar İmam Hüseynə (ə) kömək etmək üçün öz səylərini göstərmişlər. Bu səylər müxtəlif formalarda ifadə olunaraq özünəməxsus təsir gücünə malik olmuşdur.

Elçilərə himadəyarlıq etmişlər.

³¹ Şeyx Müfid İrşad səh 224

³² Sirəti-ibn Hişam c 1 səh 274

³³ Məsumların həyatı səh 41

³⁴ Tarixi-Təbəri c 2 səh 74

Bəzi qadınlar ağır şəraitdə düşmən nəzarətinin ən güclü və təhlükəli olduğu mühitdə İmam Hüseyinə (ə) , onun tərəfdarlarına öz himayələrini əsirgəməmiş , böyük rəşadətlə onları müdafiə etmişdir. Kərbəla qiyamında Tuə kimi xanımın İmamın (ə) Kufəyə göndərdiyi elçisi Müslim ibn Əqilə öz evində pənah verdiyini düşmənlərdən gizləyərək qoruduğunun şahidi oluruq.³⁵ Bir halda ki , Həzrət Hüseyini (ə) 18000 məktubla Kufəyə dəvət kufəlilər Müslim ibn Əqili şəhər küçələrində İbn Ziyadın qoşununun təqibi altında yalnız buraxaraq onu tənha və köməksiz qoymuşdu. Qorxaq Kufə əhli hətta evlərinin qapısını da bağlamışdılar. Amma Tuə adlı bir müsəlman xanım Müslim ibn Əqili tanıyaraq onu öz evində gizlətdi. İmanın qorxuya üstün olduğunu sübut etdi.

Dəyərli məsləhətlər verildilər

Bir çox qadınlar Həzrət Hüseyinin (ə) dəvətini qəbul etmək üçün tərəddüd edən ərlərini İmama (ə) qoşulmağa meylləndirir, bu barədə onlara dəyərli məsləhətlər verirdilər.

Kərbəlada qəhrəmanlıqla şəhid olan Züheyr ibn Tin məhz həyat yoldaşı Dilhəm binti Əmrin məsləhəti sayəsində haqqın yolunu taparaq İmam Hüseyinə (ə) qoşuldu. ³⁶ Züheyr ibn Tin İmamın (ə) tərəfdarı kimi tanınmırdı. O , hətta Həzrət Hüseyinin onu dəvət etmək üçün göndərdiyi elçisinə rədd cavabı vermişdi. Amma belə olduqda arvadı Dilhəm Züheyre dedi:

-“SübhənAllah sən Peyğəmbər (s.ə.a.s.) övladının dəvətini qəbul etmirsən ? Utanmırsanmı ? Heç olmasa get , səninlə nə işi olduğunu öyrən.” Həyat yoldaşının məntiqli sözləri qarşısında xəcalət çəkən Züheyr İmamın (ə) yanına gələrək onunla görüşdü. Sonra isə Dilhəmin yanına qayıdaraq , Hüseyinə (ə) qoşulduğunu , onunla birgə düşməne qarşı mübarizə aparacağını söylədi. Lakin o, Dilhəmin razı olmayacağını zənn etdiyi üçün qorxurdu. Dilhəm isə öz növbəsində dedi:

-“Züheyr get ! Allah sənə kömək olsun. Əgər şəhid olsan Allahın iznilə qiyamət günü Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) və Hüseyinin (ə) kənarında mənə şəfaət tələb edərsən.”

Belə olduqda Züheyr İmamın (ə) yanına qayıtdı və Aşura günü igidlik nümayiş etdirdikdən sonra şəhid oldu.

Həbib ibn Məzahir də İmam Hüseyinin (ə) çağırış məktubunu alarkən xanımı ona dedi:

“Həbib , səni and verirəm Allaha ki , ağamız Hüseyinə (ə) kömək etmək üçün səhlənkarlıq etmə.” ³⁷

Həbib ibn Məzahir onu sınamaq üçün dedi:

³⁵ Zəbihullah Məhəllati Rəyahinüş-şəriə c 4 səh 374

³⁶ Əyanüş-şəriə c 6 səh 427

³⁷ Mürtəza Kermani Qəhrəman qadınlar səh 74

“Mən necə Kərbəlaya gedim ki , qorxuram övladlarım yetim qala”

Amma Həbibin həyat yoldaşı cavabında dedi:

“Sən Allahın rəsulu Muhəmmədin (s.ə.a.s.) Hüseyin ibni Əli (ə) barəsində dedi ki kəlamı eşitməmişəm?”

Məzahir soruşdu:

“Hansı kəlamı?”

Xanımı buyurdu:

“Peyğəmbər (s.ə.a.s.) buyurmuşdur: -“Həsən (ə) və Hüseyin (ə) Behişt cavanlarının sərvəridir.”

İndi isə nə üçün Peyğəmbər övladının köməyinə tələsmirsən?

Ey Həbib , get və İmam Hüseyini (ə) görsən mənim əvəzimdə də onun əllərini , ayaqlarını öpərsən. Salamımı ona yetirərsən”

Mənəvi dayaq oldular.

Cəsur müsəlman xanımları Kərbəladə öz ərlərini döyüşə qoşulmağa həvəsləndirir , onlara mənəvi dayaq olurdular.

Müslim ibn Ovsəcinin ³⁸ Ümm Xələf ³⁹ adlı xanımı ərinin şəhid olduğunu öz gözlərilə seyr etdikdən sonra oğlu Xələfi döyüş meydanına göndərdi. Amma İmam Hüseyin (ə) Xələfin anasının kimsəsiz qalmaması üçün dedi :

“Ey cavan ! Atan igidliklə şəhid oldu. Əgər sən də şəhid olsan anan Ümm Xələf köməksiz qalar və bu azgın səhrada kimə pənah aparar?”

İmamın söylədiklərinə diqqətlə qulaq asan Xələf ibn Müslim azca tərəddüd edərək geriye anasının yanına qayıtdı. Lakin rəşadətli, cəsur qadın olan Ümm oğlu Xələfə belə əmr etdi.

“Oğlum , döyüşə getməsən , Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) övladı Hüseyinə (ə) kömək etməsən , düşmənlərinə qarşı vuruşmasan həyatım boyu səndən razı olmayacağam.”

Xələf anasının əmri ilə ruhlanaraq döyüşə qoşuldu və şəhid oldu. Əmr ibn Cünadənin anası Bəhriyyə xanım da əri Cünadə ibn Kəəb Ənsarinin düşmən tərəfindən qətlə yetirildiyini gördükdən sonra on bir yaşlı oğlunu vuruşmaq üçün göndərdi. İmam Hüseyinin (ə) gözləri Əmr ibn Cünadəyə sataşdıqda ona buyurdu:

“Bu cavanın atası indicə şəhid oldu. Onun da vuruşub şəhid olması anası üçün ağır bir dərd olar.” Amma Əmmar ibn Cünadə İmama (ə) belə dedi:

“Ey Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) övladı , anam özü mənə döyüşməyi əmr etdi.”

Belə olduqda Həzrət Hüseyin (ə) Əmrə döyüşmək üçün icazə verdi və o , qəhrəmanlıqla döyüşüb şəhid oldu.

³⁸ Mühəmməd Füzuli Hədiqətüs-süəda əsərində Müslimin azəri türkü olduğunu iddia edir.

³⁹ Cavad Mühəddisi Aşura şüarları səh 247

Səbir və dözümlərsi verdilər.

Kərbəladada müsəlman xanımları yüksək əzm və dözümlə nümayiş etdirərək bütün azadələrə ibrət dərsi oldular.

Vəhəb ibn Abdullah Xəbaba Kəlbini anası ⁴⁰ ərinin ardınca oğlunun da şəhid olduğunu izlədiyi zaman daşürəkli düşmən qoşunu oğlunun kəsilmiş başını anasına doğru tulladı. Cəsarətli qadın isə oğlunun başını götürüb vüqarla düşmənə doğru irəlilədi və onu zülmkar dəstəyə sarı atıb dedi:

“Biz Allah yolunda verdiyimiz qurbanları geri almırıq.”

Əhli –beyti himayə etdilər.

Vəfalı mömin xanımlar ən ağır , acınacaqlı hallarda belə İmam Hüseynin (ə) ailəsini tənha qoymayaraq onları tərək etmədilər. Özlərinin sığınmağa pənəhgahı olduqları halda da Əhli-beytlə (ə) birlikdə əsirliyə qatlanaraq çoxlu əzab-əziyyətə dözdülər.

Şəhidlərin ağası Həzrət Hüseyn (ə) döyüş gecəsi öz tərəfdarlarını bir yerə toplayaraq şəhid olacaqlarını , ailə-uşaqlarının əsir düşəcəyini xəbər verdi. Elə buna görə də əshabına öz ailələrini yaxınlıqda məskunlaşan Bəni – Əsəd qəbiləsinə apararaq onlara tapşırımlarını təklif etdi. Əli ibn Məzahir bunu eşitdikdə ayağa qalxıb çadırına öz ailəsinin yanına getdi və İmamın (ə) təklifini ona söylədi. Amma bunu eşidən həyat yoldaşı elə həyəcanlandı ki , başını çadırın dirəyinə vuraraq dedi:

“Sən necə rəva bilirsən ki , Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) övladlarını göz yaşları içərisində əsir tutaraq əzab verə-verə aprasınlar, amma sən ailən Bəni-Əsəd qəbiləsinin pənəhində rahat yaşasın? Sən necə qıyırsan ki , Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) ailəsini qarət etsinlər amma mən onları tənha qoyaraq Bəni-Əsəd qəbiləsinin çadırında vicdanımın mühakiməsindən qaçaraq asudə ömür sürüm ? Necə ola bilər ki , sən İmam Hüseynə (ə) kömək edib qiyamət günü Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) hüsurunda üzü ağ olasan lakin mən yalnız özümü düşünərək onun ailəsini bu dəhşətli günlərdə tənha qoyub Həzrət Fatimənin (ə) yanında üzü qara olum ? Allaha and olsun ki , mən Əhli-beyt (ə) xanımlarını köməksiz qoymayacağam. Mən heç yerə getməyəcəyəm.”

Həbib ibn Məzahirin xanımının simasında biz xanımların necə qeyrət, necə vicdan , necə təvəzökarlıq nümayiş etdirdiklərinin şahidi oluruq. Əlbəttə bəzimiz düşünə bilərik o zaman dövr belə idi ki , xanımlar Əhli-beyti çox sevirdilər və hamısı çalışırdı ki , Peyğəmbər nəvəsinin (s.ə.a.s.) daim köməyində durmaq üçün öz qardaşlarını , atalarını , övladlarını döyüş ruhuna həvəsləndirirdilər. Lakin eynən bu xanımların qeyrətinin əksinə olan

⁴⁰ Tarixi-Təbəri c 3 səh 322

xanımlar da olmuşdur. Təbii ki , biz yalnız örnək olan xanımların adlarını çəkirik ki , bu gün cəmiyyətimizin xanımları onlardan nümunə götürsünlər.

Cihad etdilər.

Aşura günü xanımlar özləri də böyük cəsarətlə əlinə silah alıb döyüşə qatıldılar. Ümm Vəhəb ⁴¹ (Vəhəb ibn Abdullah Xəbab Kəlbinin anası) çadırın dirəyini yerindən çıxardaraq düşmənin qoşununa hücum etdi. İki nəfəri öldürdükdən sonra İmam Hüseynin (ə) əmrilə geri döndü. Əzra (adı çəkilən Vəhəbin həyat yoldaşı) , Bəhriyyə binti Məsud Xəzrəci (Əmr ibn Cünadənin anası) və Abdullah ibn Umeyrin anası da ⁴² çadırların dirəklərini əllərinə alıb vuruşa başladı. Ancaq İmam Hüseynin (ə) əmrilə yenidən çadırlara qayıtdılar.

Cinayətkarlara etiraz etdilər.

Kərbəla cinayətkarlarından bəzilərinin xanımları öz ərlərinin insaniyyətdən uzaq mənfur əməllərinə qarşı etiraz edərək onları kəskin çıxışları ilə tənqid etdilər. Bu bir halda baş verirdi ki , Hüseynin (ə) qatilləri dırnaq arasına qələbəsinə təntənə ilə qeyd edirdi. Hər an onların qəzəblənərək etiraz edən şəxsləri öldürmək qorxusu var idi. Yezid ibn Müaviyənin xanımı Hind binti Abdullah ibn Amir onun cinayətlərinə etiraz edərək dedi:

“Ey Yezid , Allah sənə lənət etsin. Sənə artıq mənim ərim deyilsən. Vay olsun sənə . qiyamət günü nə üzlə Allahın və Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) qarşısında dayanacaqsan?” ⁴³

Xuli ibn Yəzid Əsbəhinin (İmamın (ə) kəsiliş başını ibn Ziyada aparan şəxs) xanımları Əyyuf və Nivar ona etiraz edərək arxa çevirdilər. Bir daha heç vaxt onunla danışmadılar. ⁴⁴

Aşura günü Bəkir ibn Vail qəbiləsindən olan bir qadın Ömər ibn Sədin qoşununun namərd əməllərini gördükdə qeyrəti cuşa gəldi. O , qılıncını çəkərək Şümrün qoşununda yer alan qəbilə kişilərinə dedi:

“Ey Bəkr ibn Vail qəbiləsi! Nə üçün sakitcə durub Peyğəmbərin (s.ə.a.s.) ailəsinin çadırlarının qarət edilib yandırılmasına tamaşa edirsiniz? Kişiliyiniz və qeyrətiniz yoxdurmu ?”

Amma onun qəbiləsinin üzvləri qəzəblənib qadını zorla sürüyərək özləri ilə apardılar. ⁴⁵

Kərbəla şəhidlərini dəfn etdilər.

Aşura vaqiesindən sonra Bəni-Əsəd qəbiləsinin qadınları Əhli-beyt xanımlarına dayaq olmaq üçün Kərbəlaya gəldilər. Onlar şəhid olmuş

⁴¹ Mustafa Əsrar Aşura qiyamçıları səh 143

⁴² Səmhî Əbsarül –eyn səh 206

⁴³ M.İştihardi Ali –Məhəmməd (s) müsibətindən səh 484

⁴⁴ Müqərrəm , Məqtəül-Hüseyn(ə) səh 375

⁴⁵ Şeyx Abbas Qumi , Müntəhəl -əməl c 2 səh 289

şəxslərin bədənlərinin dəfn olunmadığını görüb qəzəbli halda ərlərinin yanına qayıdaraq belə söylədilər:

“Siz Hüseyinə (ə) kömək etmədiyinizə görə Allah taalanın hüzurunda nə bəhanə gətirəcəksiniz ? Ey bədbəxtlər , heç olmasa qalxın , şəhidlərin doğranmış bədənlərini dəfn edin.”

Bunu eşidən Bəni-Əsəd qəbiləsinin kişiləri xəcalət çəkərək utandılar. Kərbəla şəhidlərini dəfn etmək üçün oraya yola düşdülər.⁴⁶

Şəhid oldular.

Kərbəlada qeyrətli müsəlman xanımlar haqq yolunda savaşıyan ərlərinə , qardaşlarına və övladlarına döyüşün ən böhranlı , ən dəhşətli anlarında belə yaxından dəstək oldular. Hətta onların bəzisi bu yolda şəhadət mərtəbəsinə də yüksəldilər.

Ümm Vəhəb (Abdullah ibn Umeyr Kəlbinin həyat yoldaşı) ərinin yaralı bədəninin cansız şəkildə savaş meydanına düşdüyün gördükdə yanına gedərək onu ağuşuna aldı. O , göz yaşları içində deyirdi:

“ Behişt sənə halal olsun. Mən Allahdan sənin məqamını ən ali dərəcədə ucaltmasını və məni də , sənə qovuşdurmasını diləyirəm.”

Elə bu zaman Şümrün əmrilə şəərəfsiz bir şəxs qılıncını çəkərək onu qətlə yetirdi. O , Kərbəlada şəhid olan ilk qadındır.

Həmçinin Haniyə və Müslim ibn Əqilin qızı Atikə də düşmən tərəfindən Aşura günü amansızcasına qətlə yetirildi.⁴⁷

Əhli-beyt (ə) xanımlarının rolu.

Doğrudan da əgər qadınlar Kərbəlada olmasaydı , İmqm Hüseyin (ə) və onun tərəfdarlarının çəkdiyi bütün zəhmətlər , Kərbəlada tökülmüş şəhid qanları hədəf gedəcəkdi . Bununla da tarix boyu şahidi olduğumuz möhtəşəm nəticəni əldə etmək mümkün olmayacaqdı. Təbii ki , bu ağır məsuliyyətli vəzifə Kərbəlada sağ qalmış İmam Səccadla yanaşı Əhli-beyt (ə) xanımlarının öhdəsinə düşürdü. Deməli Kərbəla qiyamında qadınların rolu olduqca mühüm sayılmalı və necə də əhmiyyət daşıdığı diqqətdən kənarda qalmamalıdır. Bu qiyamla Əhli-beyt (ə) xanımlarının rolu aşağıdakılardan ibarət olmuşdur.

Aşura qiyamının təbliği

Düşmənin əsir tutduğu qadınların iradəsini qırmaq üçün bütün səylərini səfərbər etməsinə baxmayaraq , Əhli-beyt xanımları izzət və iftixarla dolu şəhadətin acı məğlubiyyət deyil , şirin bir qələbə , zəfər olduğunu sübut etdilər. Onlar öz xütbələri , çıxışları ilə xalqı Kərbəla

⁴⁶ M.İstihardi Ali –Məhəmməd (s) müsibətindən səh 405

⁴⁷ Məhəmməd İstihardi , Ali –Məhəmməd (s) müsibətindən səh 212

inqilabının məqsəd və şüarları haqqında maarifləndirərək , onun əhəmiyyəti barəsində gərəkli təbliğat işləri apardılar. Həmçinin Əhli-beyt (ə) xanımları müsəlmanlara atəşli xütbələri ilə müraciət edərək İmam Hüseynə (ə) kömək etmədikləri üçün böyük günaha batdıqlarını söyləyib onlara zülmün qarşısında haqqa yardımçı olmadıqları üçün öz mənliliklərini , şəxsiyyətlərininbi alçaltmış olduqlarını anladılar.

Əsir halda Kufəyə gətirilən Əhli-beyt (ə) xanımları Həzrət Hüseyni (ə) Kufəyə dəvət edib sonra isə öz əhdinə vəfasız çıxan qorxaq , əzgin ruhlu kufəliləri gördükdə , əhalinin yatmış qeyrətini oyatmaq üçün onları məzəmmət etməyə başladılar.

Əvvəlcə Xanım Zeynəb belə buyurdu:

“Ey Kufə camaatı ! Ey hiyləgər və namərd insanlar! Sizi görüm heç zaman gözünüzdən yaş əskik olmasın! Siz bir qadına bənzəyirsiniz ki , əlində olan bütün sapları toxuyur , sonra da bütün toxuduqlarını sökərək korlayır. Sizin nə əhdinizin , nə də andınızın heç bir dəyəri yoxdur. Sizin lovğalanmaq , kəniz tək yaltaqlıq etmək və boşboğazlıq etməkdən başqa nəyiniz var? Siz peyinlikdə bitən nəbatata və qəbir üzərindəki bəzək əşyalarına oxşayırsınız. Axirət dünyanız üçün ən pis azuqəni hazırladınız. (Axirət üçün ən pis azuqə Allahın qəzəbi və (sonsuz) cəhənnəm işgəncəsidir) Ağlayırsınız? Elədir , ağlayın. And olsun Allaha ki , ağlamağa layiq insanlarsınız.Çox ağlayın , az gülün . Belə bir namərdlik və dönüklük edib , (şox iyrənc) ləkə daşdığınız halda nə üçün ağlamayasınız? Elə bir şərəfsizliyə əl atdınız ki , heç bir su ilə yuyub təmizləmək olmaz. Peyğəmbər (s.ə.a.s.) övladını və Cənnət cavanlarının rəhbərini qətlə yetirməkdən də böyük rəzillik və ləkə ola bilərmi? Elə bir şəxs ki , sizi haqqa doğru yönəldən yola işıq və çətin zamanlarınızda pənəhgahınız idi. Utancınızdan ölün! Xəcalətli üzlərinizi gizlədin. Keçmişdəki zəhmətlərinizi bütünlüklə bir dəfəyə hədəf etdiniz. Gələcəyiniz üçün isə heç nə əldə etmədiniz. Bundan sonra rəzillik , əskiklik içində ömür sürəcəksiniz. Çünki AllahOtaalanın hiddətinə və qəzəbinə tuş gəldiniz. Elə bir əmələ əl atdınız ki , az qaldı qəzəbindən göy sökülüb yerə tökülsün , yer yarılib parçalansın və dağlar parça-parça olsun.⁴⁸

Xanım Zeynəbin təsirli sözlərindən sonra daha da peşmançılıq hissi keçirdən , öz pis əməllərinin dəhşətini anlayan kütlənin gözlərində artıq inqilab qığılcımlarını görmək çətin deyildi. Onlar qorxaqlıqları və nankorluqları üçün dərin təəssüf hissi keçirir , hansı vəziyyətdə olur olsun səhvlərini yumaq , təmizləmək barəsində fikirləşirdilər.

İmam Hüseynin (ə) qızı Fatimə və bacısı Ümm Gülsüm də kufəlilər qarşısında çıxış edərək onları daha da təsirləndirirdi. Fatimə dedi:

“Ey Kufə əhli ! Ey hiylə və fırıldaq sahibləri ! Bizi kafir sayıb bunun üçün mü bizim qanımızı axıtdınız? Qılınclarınızda bizim qanımız damcı-damcı tökülür, buna görə sevinirdiniz? Tezliklə Allahın qəzəbi çirkin əməllərinizə görə sizə nazil olacaq. Vay halınıza ! Bizə necə qıydınız? Hansı

⁴⁸ Mehdi Pişvayi , Məsum imamların həyatı səh 133,134

iyrənc hissiniz sizə bizi öldürməyə vadar etdi? Ayaqlarınız necə bu yolda qədəm tutdu? Qəlbləriniz kirlənmiş və ürəkləriniz daşlaşmışdır? Gözləriniz həqiqəti görmür və qulaqlarınız onu eşitməyə acizdir. Şeytan iyrənc əməllərinizi sizə “gözəldir”-deyə zinətləndirmişdir...

Ey Kufə əhli ! heç bilirsinizmi Peyğəmbər (s.ə.a.s.) sizdən bu tökülən qanları cavablandırmanızı istəyəcək.” ⁴⁹

Təhriflə mübarizə

İslam düşmənləri Kərbəla müsibətindən sonra onu cürbəcür yollarla təhrif etməyə çalışdılar. Çünki xalqın Aşura qiyamının əsl mahiyyətini anladıqda əks-əməl göstərəcəyini və bunun onlar üçün ağır nəticələri olacağını başa düşürdülər. Bu qiyamı və Kərbəladakı müsibəti müsəlmanların dərk etməsi o zamanın zalım hökumətinin məhvi demək idi. Elə buna görə də din düşmənləri həm İmam Hüseynin (ə) inqilabının həqiqətini gizlətmək və həm də özlərinin insanlıqdan uzaq cinayətlərini ört-basdır etmək üçün müxtəlif yollarla onu təhrif etməyə başladılar.

İbni Ziyad Kufədə İmam Hüseynin (ə) qiyamının yalnız olması barədə şübhələr yaratmağa çalışdı. O guya bu işin məcburi qəzavü-qədar (alın yazısı) olduğunu , Hüseyni (ə) Allahın öldürüyünü Yezid və tərəfdarlarının bu işdə heç bir günahı olmadığını sübuta yetirməyə çalışdı. Amma Əhli-beyt (ə) xanımlarının və imam Səccadın (ə) bacarığı, mübarizəsi sayəsində düşmən öz çirkin hədəfinə çatmağa nail ola bilmədi. ⁵⁰

Ubeydullah ibn Ziyad camaatı Kufənin came məscidinə (mərkəzi məscidinə) toplayaraq öz çirkin əməllərinə dini don geyindirməyə başladı:

“Həmd olsun o Allaha ki , haqqa zəfər əta etdi və “möminlərin ağasına” (yezidə) , onun dostlarına yardım etdi. Yalançı oğlu yalançı (nəuzubilləh) İmam Hüseyni (ə) öldürdü.” ⁵¹

Elə bu zaman Xanım Zeynəb (ə) digər qadınlarla birgə əsir şəklində olmasına baxmayaraq vüqarla məscidə daxil oldu. Ubeydullah ondan kim olduğunu soruşduqda cavab vermədi . Kənizlərdən biri dedi:

“O , Allahın Rəsulunun (s.ə.a.s.) qızı Fatimənin (ə) əziz övladı Zeynəbdir(ə).” Ubeydullah ibn Ziyad ,qardaşları , övladları və digər yaxınları şəhid olmuş başı çox müsibətlər çəkmiş və indi əsir kimi qarşısında dayanan Zeynəbin (ə) qürurunu sındırmağın asan olduğunu zənn etdi. Ona elə gəldi ki , azacıq çağır-bağır sals belə , Zeynəb ağlayacaq , yalvaracaq və İbn Ziyaddan aman diləyəcək. camaat da zalımların haqlı olduğunu düşünəcəkdir. Ona görə də lovğalıqla dedi:

“Həmd olsun o Allaha ki , sizin ailənizi rüsvay edib yer üzündən sildi və sözlərinizin yalan olduğunu sübuta yetirdi”

Xanım Zeynəb onun sözlərinə bu cür cavab verdi:

⁴⁹ Xiyabani , Vəqayeu'l -əyyam səh 253

⁵⁰ Mürtəza Mütəhhəri , Hüseyn (ə) inqilabı c 3. Səh 252

⁵¹ Məsum imamların həyatı səh 130

“Həmd olsun o Allaha ki , bizə (ailəmizə babamız) Peyğəmbəri (s.ə.a.s.) əta etməklə əzəmət bağışladı və çirkinlikdən pak saxladı.⁵² Yalnız fasiqlər rüsvay olar. Yalnız pis adamlar yalan danışar. Allaha həmd və sənə olsun ki , pis adam biz deyil , başqa şəxslərdir. (Yəni pis insanlar sən və sənənin tərəfdarlarıdır)” ⁵³

İbn Ziyad dedi:

“Gördün Allah sizin başınıza nə müsibətlər gətirdi.”

Xanım Zeynəb isə cavabında dedi:

“Mən gözəllikdən başqa bir şey görmədim. Allah onların şəhid olacağını öncədən bilirdi. Onlar da öz vəzifələrini yerinə yetirərək axirət mənzillərinə yollandılar. Tezliklə (qiyamət günü) Allah sənə və onları görüşdürəcək . O zaman onlar Allaha səndən giley edib ədalət tələb edəcəklər. İndi düşün ki , Qiyamət günü kim zəfər çalacaq? Anan sənənin matəmində otursun, ey Mərcanənin oğlu.” ⁵⁴

Zeynəbin bacısı Ümmü Gülsüm də İbn Ziyada xitabən dedi:

“Ey İbni Ziyad, sən Allahın Rəsulu Muhəmmədə (s.ə.a.s.) qiyamət günü nə cavab verəcəksən? Bilirsənmi cəzanı Peyğəmbər (s.ə.a.s.) verəcək?”⁵⁵

Yezidin hakimiyyət etdiyi Şam şəhərində isə tam başqa şəkildə idi. Şamlılar Əhli –beytin (ə) kim olduğunu bilmirdilər. Dinin həqiqi hökmlərindən və köklü etiqadlarından xəbərsiz idilər.

Şəmlilərin İslamın həqiqətlərindən xəbərsiz olmasına təkcə bunu dəlil gətirmək kifayətdir ki , onlar Həzrət Əlinin (ə) Kufə məscidində namaz qılarkən şəhid edildiyini eşitdikdə təəccübləndilər və dedilər:

“Məgər Əli (ə) namaz qılırdı?” ⁵⁶

Bəli Əhli-beytin (ə) düşmənləri onlara necə tərbiyə etmişdisə , dini onlara necə (ürəyi istəyən formada) anlatmışdısa eləcə də qəbul etmişdilər. Elə bunun üçün də Şam şəhərində İmam Hüseyinin (ə) qiyamını dindən xaric olmuş şəxslərin üsyanı və ya xilafətlə mübarizə aparan Bizans döyüşçülərinin mübarizəsi kimi tanıtdırmışdılar. ⁵⁷ Buna görə də əsirlər am şəhərinə gətirildikdə əhali Yezidin qələbəsinə bayram edirdi. Hamı sevinc içində Hüseyinin (ə) şəhid olduğu üçün şadlıq edir və əsirlərə əllərindəki daş-kəsək , zibil qırıntıları atırdılar. Amma sonralar Əhli-beytin (ə) maarifləndirici çıxışları nəticəsində hər şey dəyişdi.

Belə ki ,Yezidin sarayı təmtəraqlı şəkildə bəzədilmiş saray adamları və xarici səfirlər dəvət olunmuş , ənamlarla dolu bayram süfrəsi açılmışdı. Yezid Həzrət Hüseyinin (ə) kəsilmiş başını bir məcməyə qoyaraq əlindəki çubuqla onun dişlərinə vurur və bu şeiri oxuyurdu:

⁵² Məqsəd Əhli-beyt (ə) haqqında nazil olan Əhzab surəsinin 33-cü ayəsidir.

⁵³ Şeyx Müfid İrşad səh 244

⁵⁴ Məsum imamların həyatı səh 131

⁵⁵ K.Firşler İmam Hüseyin (ə) və İran səh 476

⁵⁶ Məsudi , Muruciz zəhəb c 3 səh 31,32

⁵⁷ Şeyx Abbas Qumi İmam Hüseyinin (ə) həyatı səh 349

“Kaş indi mənim Bədr döyüşündə vuruşub Xəzrəc qəbiləsinin əzabını çəkməli olmuş babalarım burda olub sevinərək deyərdilər ki, yezid çox saqol. Əli (ə) övladlarına Bədr döyüşünün acısını dadızdırdın və onlardan intiqam aldın”⁵⁸

Elə bu vaxt əsir kimi məclisə gətirilən Xanım Zeynəb (ə) bunu görüb fəryad edərək buyurdu:

“Allah və onun Peyğəmbəri (s.ə.a.s.) doğru söyləmişlər ki , pis əməl sahiblərinin sonu odur ki , Allahın ayələrini uydurma sayıb onlara istehza edərlər.

Yezid , elə xəyal edirsən ki , yeri-göyü bizə təngləşdirməklə , əsir şəklində bir şəhərdən başqa şəhərə daşımaqla rüsvay edib özünə hörmət qazanacaqsan ? Elə sanırsan ki , bu əməlinlə əzəmət

qazanıb insanlara lovğalana bilərsən ? Hakimiyyətini nizam-intizamlı görüb o qədər sevinirsən ki sanki öz dərinə sığışmırsan . Anlamırsan ki , sənə verilən bu fürsətin səbəbi doğrusu iç üzünü açıb xalqa göstərmən üçündür? Sən Allah-taalanın “Küfr edən şəxslər onlara verdiyimiz möhləti heç xeyir bilməsinlər ! Bu möhlət yalnız onların günahlarını daha da çoxaltmaları üçündür. Onlar zillətli bir əzaba düçar olavaqlar”- deyə buyrulduğunu unutmusanmı?

Ey azad edilmiş şəxslərin oğlu! Bu ədalətli hökmdür mü ki , sən qadın , qız və kənizlərin pərdə arxasında , naməhrəmlərin baxışlarından uzaq otursun , amma sən Allahın rəsulunun (s.ə.a.s.) qızlarını əsir edərək , pərdəsini kənara atıb hörmətsizlik edəsən , onların səslərini boğazında boğub , naməhrəm kişilər vasitəsilə onları dəvələrə mindirib bir şəhərdən başqa bir şəhərə yollayasan? Bu necə ədalətdir ki , heç kim onlara yer verməsin və heç bir mühafizələri olmasın və onlara məhrəm olan kişilərdən kimsə yanlarında olmasın?

.....
Əlbəttə qəlbi bizə qarşı ədavət və küdurətlə dolu olan kəsdən bundan artıq nə gözləmək olar? ...

Allahdan arzum budur ki , şəhidlərin məqamını daha da yüksəltsin. Öz mərhəmətini onlara nisbət daha da artırsın. Necə ki , Allah ən qüdrətli hami və ən gözəl havardır....”

Xanım Zeynəbin (ə) xütbəsi o qədər təsirli oldu ki , məclisdə iştirak edən məsul şəxslər hətta yezidin öz yaxınları da ona etiraz edərək qəzəbləndilər. Hətta orada olan hərəmxana qadınları da Yeziddən üz çevirərək göz yaşları içərisində məclisi tərk etdilər.

Əzadarlıq və kədərləndirici çıxışlar

Əhli-beyt (ə) xanımları kədərli çıxışları və əzadarlıq mərasimləri ilə insanların vicdanlarını ayıldaraq təsirləndirirdilər. İmam Hüseynin (ə)

⁵⁸ Bəlağatün-nisa səh 20

məzlumiyyətini bu yolla xalqa açıqlayır, müsəlmanları kövrəldərək onlara insani , humanist duyğular aşılayırdılar.

Bu həm də özlərini dindar kimi göstərən Bni-üməyyə hakimiyyətinin rüsvay olmasını və süqutunun təmini demək idi.

İmam Hüseyin (ə) xanımı Rübab İbni Ziyadın məclisində göz yaşı tökərək diqqəti Hüseyin (ə) məzlumiyyətinə cəlb etdi:

“Ah , mənim Hüseynim (ə)! Mən düşmənlərin ox və nizə yağışına tutduqları Hüseyni (ə) unutmayacağam. Namərdlər onu Kərbəladə hiylə ilə öldürdülər. Əvvəlcə köməyə çağırdılar , sonra isə amansızlıqla susuz şəhid etdilər. Allah Hüseyin (ə) qatillərini qiyamət günü susuz cəzalandırsın.”

Həzrət Zeynəb (ə) Yezidin sarayında qardaşının kəsilmiş başını gördükdə dedi:

“Ya Hüseyin (ə)! Ey Allah rəsulunun (s.ə.a.s.) sevimlisi , ey Məkkə və Minanın övladı, ey Fatimeyi Zəhranın (ə) oğlu!”

Bu sözlər hamını kövrəltdi. Ummu Gülsüm və Fatimə də , buna bənzər növhələr oxudular . Onlar daim Hüseyin (ə) məzlumiyyətini xalqa aşılayırdılar.

İffət keşiyində

Əhli – beyt (ə) qadınları bütün çətinliklərdən sarsılmayaraq öz iffət və namuslarını çərəflə qorudular. Kufə şəhərinə daxil olanda əsir düşmüş Əhli-beyt (ə) qadınlarına şəhərin evlərinin damından baxan qadınlar örpək payladılar. Kufənin cumə məscidinin yanındakı evdə həbs olunduqda isə Xanım Zeynəb (ə) dedi:

“ Baxın , bizim yanımıza kənizlərdən başqa kimsə gəlməsin.” ⁵⁹

İdarəçilik və mühafizə

Məlum olduğu kimi Kərbəla faciəsi zamanı İmam Səccad(ə) İlahi məsləhəti ilə xəstə idi . belə olan halda təbii ki , əsirlərin mühafizəsi və şəraiti idarə etmək kimi ağır bir məsuliyyətli Xanım Zeynəbin (ə) üzərinə düşürdü. Bu cəsarətli qadın öz uzaqgörənliyi ilə od-alovun içərisində İmam Səccadın (ə) , qadın və uşaqlarını xilas edə bildi. Əsirlər hər bir həddə ona sığınır və ondan kömək istəyirdilər.

Alman yazıçısı Kurt Frişler “İmam Hüseyin və İran” adlı kitabında yazır:

“Zeynəb (ə) İmam Hüseyin (ə) şəhid edildikdən sonra şəraitin olduqca ağır və dəhşətli həddə pis olmasına baxmayaraq əsirlərin idarəçilik və mühafizə işlərini öhdəsinə götürdü. O , hətta hər dəfə xütbə çıxışlarına başlamazdan əvvəl , əsirləri sayır heç kimin itkin düşməməsinə çalışırdı.

⁵⁹ Cavad Mühəddisi Aşura şüarları səh 248

Buna əmin olduqdan sonra sözə başlayırdı. Əlində az miqdarda olan çörəyi digər əsirlərin arasında bölür, çox vaxt özü ac qalırdı.”⁶⁰

Məqalənin sonunda istərdim ki, dünyada qadınların ictimai fəaliyyətini əks etdirməsinə dair apardığım kiçik bir araşdırma haqqında qısa məlumat verim.

Müxtəlif dövlət və ictimai idarəetmə səviyyələrində qərarların hazırlanmasında və qəbul edilməsində qadınların iştirak edir. Qərarların qəbul edilməsi sferasında gender bərabərliyinə nail olmaq üçün dövlətdən, siyasi partiyalardan və vətəndaş cəmiyyətlərindən konkret səylər tələb olunur. Dövlət gender siyasətini Qanunların və ya digər məcburi göstərişlərin köməyi ilə müəyyən edir.

Qadın liderliyinin formaları: siyasi, iqtisadi, ictimaidir.

Siyasi formaya - qadınların dövlət hakimiyyətinin ali və yerli Qanunverici və İcraedici orqanlarında, o cümlədən qadın dövlət rəhbərləri, siyasi partiyaların, BMT və s. kimi beynəlxalq təşkilatların rəhbərliyində olması aid edilir.

İqtisadi forma - qadınların iqtisadi məsələlərlə məşğul olan milli dövlət orqanlarında aparıcı mövqe tutması, o cümlədən, idarə, müəssisə və təşkilatlarda rəhbər, yüksək idarəetmə nişanına malik beynəlxalq və regional məaliyyə müəssisələrində işçi olmasıdır.

Qadın liderliyin ictimai forması - qadınların vətəndaş cəmiyyəti sferalarında, özünüidarə orqanlarında, QHT-nın ictimai hərəkətlərində, kütləvi informasiya vasitələrində təmsil olunmasıdır.

BMT-nin «Qadınların siyasi hüquqları haqqında» Konvensiyasına (1953-cü il) müvafiq olaraq, «qadınlar açıq seçkilər tələb edən, milli qanunlarla təsis edilmiş qurumlara kişilərlə bərabər şərtlərlə seçilə bilərlər» (Maddə 2).

Bu cür şərtlərlə «qadınlar ictimai-dövlət xidmətlərində vəzifə tutmaq hüququna malikdirlər» (Maddə 3).

1979-cu ildə BMT tərəfindən qəbul edilmiş «Qadınlara qarşı münasibətdə ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv olunması haqqında» Konvensiya bütün dövlətlərin qarşısına dövlət siyasətinin işlənməsi və həyata keçirilməsində qadınların kişilərlə bərabər şərtlərdə təmsil olunmasına nail olmaq, qadınların bərabər əmək haqqı imkanlarını təmin etmək öhdəliyi qoyur. Qadınların Vəziyyətinə dair IV Ümumdünya Konfransının Fəaliyyət Platformasında (Pekin, 1995-ci il) göstərilir ki, qərarların hazırlanmasında qadın və kişilərin bərabər hüquqlu iştirakı demokratiyanı möhkəmləndirir və onun çərçivəsində fəaliyyət imkanlarını genişləndirir.

⁶⁰ K.Frişler İmam Hüseyn (ə) səh 477

Qədim Yunanıstanda, Afina polisində yaranmış milli idarəçilik ideya və praktikasi əvvəllər vətəndaş hesab olunmayan qadınların iştirakını tələb etmirdi. Din və inkişaf edən bütün ictimai proseslər-böyük mədəni intibah, inqilablar və hüquqlar haqqında qanun kişilərin maraqlarını diqqət mərkəzində saxlayırdı. «Azadlıq! Bərabərlik! Qardaşlıq!» kimi demokratik şüarlar qadınlara yönəldilməmişdi. Yalnız XIX əsrin sonlarında qadınlara kişilərlə bərabər səsvermə hüquqlarının verilməsi prosesi başlandı. Yeni Zelandiya və daha sonra Avstraliya qadınlara vətəndaş statusu verən, 1893-cü ildən isə, onların milli səviyyədə seçicilik hüquqlarını tanıyan ilk dövlətlərdən oldular. Sənayesi güclü inkişaf etmiş ölkələrdə qadınların seçkilərdə iştirak hüququnun qüvvəyə minməsi XX əsrin əvvəlinə təsadüf edir.

Qadınlar Finlandiya və Norveçdə 1906-1907-ci ildə, Danimarkada 1915-ci ildə, Almaniya, İsveç və Böyük Britaniyada 1918-ci ildə, ABŞ-da 1920-ci ildə, Fransada 1944-cü ildə, İtaliyada 1945-ci ildə, İsveçrədə 1971-ci ildə səsvermə hüququ qazanmışlar.

Azərbaycanda ilk dəfə qadınların səsvermə hüquqları barədə məsələnin 1907-ci ildə Çar Rusiyasının Dumasında Azərbaycanın nümayəndəsi Xasməmmədov qaldırmış və Dumanın müsəlmanlar fraksiyasında gərgin müzakirələrdən sonra müsbət həll olunmasına nail olmuşdur. 1918-ci ildə Azərbaycan Respublikası qadınların səsvermə hüququnu tanımışdır. İnkişaf etmiş ölkələrin əksəriyyətində qadınlar səsvermə hüququnu müstəqillik hüququ ilə bir vaxtda əldə etdilər. Lakin qadınların nə vaxtdan seçki hüququnu əldə etməsindən asılı olmayaraq, əksər ölkələrin siyasətində qadın liderliyi və qadın-kəşi partnyorluğu problemi həll edilməmiş qalır.

Baxmayaraq ki, qadınlar seçicilərin yarısını təşkil edirlər, onların payına parlamentdə orta hesabla 10%, milli dövlət idarələrində 6% yer düşür.

1994-cü ilin ortalarına aid məlumatlara görə, qadınlar Nazirlər Kabinetinin tam sayının ümumilikdə 6%-ni, inkişaf etmiş ölkələrdə 5%-i və inkişaf etmiş sənaye ölkələrində 8%-i təşkil edirdilər. Bu göstəricilərə görə, birinci yeri Finlandiya (39%), ikinci yeri Norveç (35%), üçüncü yeri İsveç (34%), dördüncü yeri Hollandiya və Seyşel adaları tutur (31%). 1995-ci ilin əvvəlində dünyada ilk dəfə İsveçdə hər iki cinsin nümayəndələrinə qarşı təmamilə bərabər münasibətli Nazirlər Kabineti formalaşdırıldı.

Uğurun zirvəsinə çatmağa çalışan qadın liderləri sıradan çıxaran, görünməz, lakin real maneə - şüşə tavandır. Kişilər üçün bu cür maneə mövcud deyil. Vəziyyəti dəyişmək məqsədilə ABŞ-da və Qərbi Avropada bir çox təşkilatlar ictimai fikrin təzyiqi altında «bərabər imkanlar siyasəti» adlanan siyasət həyata keçirirlər.

Ancaq aydın olur ki, bu siyasət reallıqda həyata keçirilərkən və iş yerində kəşi personalı tərəfindən müqavimətlə qarşılanır. Qadının rəhbərlik yolunda ciddi rolu cinslərin sosializasiyası ilə bağlı maneələr oynayır:

insanların əksəriyyəti qadının aşağı siyasi statusa malik olmasında sosial haqsızlıq görmürlər.

Qadın liderlərin keyfiyyətlər sırasına görə kişi həmkarlarından fərqlənməmələrinə baxmayaraq, onların liderlik rolu üçün yararsızlığı haqqında sabit təsəvvürlər mövcuddur. Dünyanın müxtəlif ölkələrində qadınların sosiallaşması elə şəkildə baş verib və hazırda da baş verir ki, onların öz karyerasını və siyasi cəhdlərini gücləndirən xüsusi ambisiyalar inkişaf etmir.

Qadınlar üçün liderlik məktəbi QHT olub. QHT-yə üzvlükdə opponentlər tərəfindən bu cür qarşıdurma mövcud deyil, ona görə ki, QHT siyasi fəaliyyətlə məşğul olmur. Qərar qəbul edilməsində kişilərin üstünlüyü ona gətirib çıxarır ki, qadın maraqları nəzərə alınmır. Bu, onların, onsuz da, bərabərsizliyə malik mövqelərini zəiflədir və mövcud gender rollarının aradan götürülməsinin qarşısını alır.

Qadınların qərar qəbulunun bütün səviyyələrində irəli çəkilməsi – istər qadınların özündən, istərsə də dövlətdən səy tələb edən strategiyaların işlənməsini tələb edir.

Deyilənlərdən belə qənaətə gəlmək olar ki, qadın lider ola bilər. Ancaq bunun üçün o, ilk növbədə öz hüquqlarını bilməli və onlardan öz fəaliyyətlərində düzgün istifadə etməlidirlər.

Azərbaycan Respublikasında qadın hüquqlarını qoruyan gözəl qanunlar mövcuddur və bu qanunların icrasına nəzarət və icra edən qurumlar da hesabda işləyir. Ancaq buna baxmayaraq bir çox rayon və kəndlərimizdə qadın hüquqları tapdalanır və bütün bu dözülməz haqsızlıqlar milli mentalitet adında qələmə verilir.

Bizim təlimimizin məqsədi, insan şüurunda müəyyən dönüşün təməlini qoymaq və gələcək nəslin, milli mədəniyyət ənənələrimizi qoruyub saxlayaraq, daha progressiv inkişaf istiqamətində addımlamaq imkanını yaratmaqdır.

Hər bir müsəlman üçün müqəddəs sayılan “Qur’ani Kərim” də qadın hüquqları lazımı səviyyədə əks etdirilib və müqəddəs hesab olunur. Qadın özü də müqəddəs varlıq kimi təsvir edilir və kişi qadını həmişə qorumalı və onunla hesablaşmalıdır.

Azərbaycan qadınlarının güclü potensialı olduğunu esirlər boyu bütün dünyaya çatdıran minlərlə qadın siyasətçilərimiz, alimlərimiz, mədəniyyət və incəsənət xadimlərimiz olmuşdur.

Müasir dövrdə də Qadınlarımız istənilən sahələrdə çalışaraq öz məharətlərini göstərirlər və göstərəcəklər, ancaq onların ailə tərəfindən dəstəklənməsi və başa düşülməsi respublikamızın hər bölgəsində eyni səviyyədə deyil.

Yuxarıda göstərilənləri nəzərə alsaq, kişilər qadınlara daha çox imkan, şərait yaratsalar, və qadınlar öz güclərinə inanıb, potensiallarını inkişaf etdirsələr, həm ailəsinin rifahı üçün, həm də cəmiyyətimizin inkişafı üçün əvəzsiz töhvələr verməyə qadirdilər.

Bütün dünyada qəbul olunmuş faktdır ki, qadınların fikirləri, istəkləri, məsləhətləri nəzərə alınmırsa, həmin dövlətdə, bölgədə, kənddə, ailədə – tərəqqidən, yaşayış səviyyəsinin yüksəlməsindən və s. söz gedə bilməz, bu mümkün deyil.

Beynəlxalq analitiklər isbat ediblər ki, siyasi strukturlarda qadınların təmsil

olunma faizi 20 % dən az olmamaq şərti ilə təmin olunarsa, dövlətdə, iqtisadi baxımdan səviyyəsi aşağı olan insanların vəziyyəti, təhsil və səhiyyə sahələrinin inkişafında real dönüşlər müşahidə edilir.

Deməli tərəqqi biz qadınların əlindədir, istəsək ailəmiz üçün də, cəmiyyət üçün də faydalı ola bilərik. Bunun üçün bir qədər səy göstərmək tələb olunur!

Nəticə

Məqalədə İslam dinin qadın haqqında buyurduğu , əməl edilməsi vacib olan göstərişlər haqqında məlumat verilmişdir. İslam tarixində qəhrəman xanımların həyatı , onların qəhrəmanlığı və şücaəti haqqında geniş məlumat verilmişdir. Çox istərdim ki , məqalədə digər dinlərin də müqəddəs mənbələrində qadına verilən dəyər haqqında sitatlar gətirərək müqayisəli şəkildə araşdırma aparaq. Lakin dinimizin qadına verdiyi dəyər o qədər möhtəşəmdir ki , bu haqda yazmaqla kifayətlənməyə çalışdım.

1. Qurani Kərim
2. “Ali-Məhəmməd (s) matəmində” Məhəmməd İştihardi.
3. “Aşura dərsləri” Cavad Mühəddisi , Dəftər təbliğati-islami, 1380h.ş.
4. “Vəsailü-ş-şiə” Məhəmməd ibn Həsən Hürri Amoli
5. “Qəhrəman qadınlar” Mürtəza Kermani , İntişarati-hakim 1378h.ş.
6. “Aşura şüarları” Cavad Mühəddisi , Dəftər-təbliğati-islami 1378h.ş.
7. “Hüseyn inqilabı” Mürtəza Mütəhhəri
8. Məsum imamların həyatı Mehdi Pişvayi ,Qum , çap növbəsi 2.